

Kuopion lausunto Pohjois-Savon maakuntakaavaan 2040, 2. vaiheen luonnosvaihtoehdot ja valmisteluaineisto**Apulaiskaupunginjohtaja Jari Kyllönen
Kaupunginhallitus**

Johdanto

Pohjois-Savon liitto on asettanut maakuntakaava 2040, 2. vaihe luonnosvaihtoehdot nähtäville 11.1.-14.3.2022 väliseksi ajaksi sähköisessä muodossa Pohjois-Savon liiton internet-sivuilla osoitteessa <https://www.pohjois-savo.fi/aluesuunnittelu/valmisteilla-olevat-maakuntakaavat.html> sekä Pohjois-Savon liitossa ja Pohjois-Savon kuntien toimistoissa.

Maakuntakaavasta on laadittu kaksi luonnosvaihtoehtoa: VE1 Kyvykäs uudistuja ja VE2 Rohkea kasvaja.

Kaavassa käsitellään seuraavia teemakokonaisuuksia: 1. aluerakenne, asuminen ja elinkeinojen kehittäminen, 2. liikennejärjestelmä, 3. viherverkosto ja luonnon monimuotoisuus, 4. luonnonvarat, 5. kulttuuriympäristö, 6. energia, yhdyskuntateknikka ja tekninen huolto ja 7. muut teemat. Läpileikkaava teema on ilmastonmuutos.

Selvitysaineisto on ollut nähtävillä vain liiton verkkosivulla. Kaavaluonnosten esittelydiat ovat olleet myös ladattavissa liiton sivuilta.

Kuopion kaupungin lausunnon laatimiseen ovat osallistuneet strateginen maankäyttö, maanhallinta, kunnallistekninen suunnittelu, yrityspalvelut, ympäristösuojelupalvelut ja tilapalvelut. Rakennusvalvonnalla ja joukkoliikenteellä ei ollut lausuttavaa.

Yleistä

Maakuntakaavan luonnoksessa on esitetty koko kaava-aluetta koskevia suunnittelumääräyksiä, erikseen kummassakin luonnosvaihtoehdossa. Määräykset poikkeavat toisistaan ja tukevat eri luonnosvaihtoehtojen teemallisia painotuksia. Molemmissa on nostettu esille maanvyörymiin liittyvä yleismääräys. *Maanvyöryntäkartoitus: VE2: Sään ääri-ilmiöiden lisääntymisen aiheuttamiin muutoksiin tulee varautua maankäytönsuunnittelussa. Tulva-, sortuma- ja vyörymävaara-alueet on osoitettava yleis- ja asema-kaavoissa joko alueina tai rakentamisrajoituksina erityisesti Iisalmen, Kuopion, Varkauden ja Kiuruveden keskustaajamissa. Rakennuspaikkoja ei saa suunnitella sijoitettavaksi alueille, joilla on tulvan, sortuman tai vyörymän vaaraa. (VE1+: myös liikenneväylät on suunniteltava kestämään sään ääri-ilmiöitä.)*

*Kulttuuriympäristö: VE2: Alueidenkäyttöä suunniteltaessa on kiinnitettävä huomiota maakunnan arkeologiseen kulttuuriperintöön ja sen **ennakoivaan inventointiin** mm. muinaisjäännösten ja historiallisen ajan muinaisjäännöspotentiaalin kartoittamiseen sekä **rakennetun kulttuuriym-***

päristön päivitysinventointien ja modernin aikakauden kohteiden inventointitarpeeseen.

Edellä mainitut alueidenkäyttöä ohjaavat, jatkoselvitystä vaativat ja varsin laajojakin kartoitus- ja inventoimistarpeita käsittävät selvitykset tulisi ohjeistaa liiton toimesta tarkemmin, jotta ne olisivat yhdenmukaiset. Seudun kuntia tulisi tukea em. selvitysten laadinnassa.

Lisäksi on kirjattu: *On muistettava, että osa yleismääräyksistä on voimassa Pohjois-Savon maakuntakaavan 2040 1. vaiheesta:*

Maakuntakaava 1. vaiheen päivityksen yhteydessä on jo vahvistettu seuraava määräys:

Potentiaaliset tuulivoima-alueet

Yli 50 metriä (kokonaiskorkeus maanpinnasta) korkeista tuulivoimaloista tulee aina pyytää erillinen lausunto Pääesikunnalta koko kunnan alueella. Myös alle 50 metriä (kokonaiskorkeus maanpinnasta) korkeista pientuulivoimaloista tulee pyytää Pääesikunnan lausunto, mikäli kiinteistö mille voimala rakennetaan, rajoittuu Puolustusvoimien käytössä olevaan alueeseen.

Tuulivoima-aluetta suunniteltaessa tulee turvata puolustusvoimien toimintaedellytykset sekä ottaa erityisesti huomioon puolustusvoimien toiminnasta, kuten tutkajärjestelmistä ja radioyhteyksien turvaamisesta johtuvat rajoitteet.

Aineiston luettavuuden parantamiseksi aiemmin hyväksytyksi tulleet määräykset olisi viittausten sijaan syytä korostaa selostuksessa esim. maininnalla tms tavalla.

Strategisen maankäytön, yrityspalveluiden ja ympäristösuojelupalveluiden huomiota:**Aluerakenne**

Taajamatoimintojen rakennetta ohjaamaan on määritetty suunnittelumääräys: *Aluetta suunnitellaan asumiseen, ympäristöönsä soveltuvien työpaikkatoimintojen sekä näihin liittyvien palveluiden ja toimintojen alueena. Uusi rakentaminen ja muu maankäyttö on sopeutettava suunnittelulla ympäristöönsä tavalla, joka eheyttää yhdyskuntarakennetta (VE1: ja tukeutuu kestävään liikkumiseen), vahvistaa taajaman omaleimaisuutta ja turvaa ympäristö-, virkistys-, luonto- ja kulttuuriarvot. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava päivittäisten palveluiden saataavuus, riittävät ulkoilu- ja lähivirkistysmahdollisuudet sekä kävely- ja pyöräily-yhteydet seudullisille virkistysalueille.*

Kyvykkään uudistujan vaihtoehdossa yhdyskuntarakenteen laajenemissuunnat on esitetty maltillisina, kasvun pääpainon ollessa olevan rakenteen tiivistämisestä. Taajamarakenteen laajeneminen Sorsasalosta Paasisaloon on esitetty molemmissa vaihtoehdoissa. Olevan rakenteen voimakas tiivistäminen uhkaa viher- ja virkistysalueita, niiden pinta-alaa ja kestävyttä.

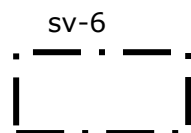
Rohkeassa kasvujassa on esitetty taajamarakenteen laajenemiselle keskeiseltä kaupunkialueelta alueellisesti ja ajallisesti pidemmälle ulottuvia ja suurempia kynnyskustannuksia edellyttäviä laajenemissuuntia (Hiltulanlahdelta/ Vanuvuorelta etelään kohti Puutossalmentietä, Ranta-Toivalassa,

Neulaniemen Telaniemestä Halkosaaren kautta kohti Kaijansaarta sekä Kelloniemestä Iso-Telkon kautta Vaajasaloon).

Voimassa olevaan maakuntakaavaan verrattuna yksi keskisistä muutoksista on Vaajasalon kautta kulkevan uuden valtatieyhteyden jääminen pois maakuntakaavamerkinnoista. Yhteys Vaajasaloon on esitetty kaupunkikehityskohteena, joka tarkoittaa sinne ulottuvan liikenneyhteyden toteuttamista katuna. Yhteyden toteuttamisen kustannuksia on selvitetty laajasti ELYn toimesta, sillalle hinnaksi on saatu 165 milj. €. Toteutuakseen kaupungin väestötavoitteet olisi laadittava niin, että ne tukevat Vaajasalon toteutumista ja pendelöintiä (Kuopio-Joensuu). Nykyisissä väestösuunnitelmissa Vaajasaloa ei ole huomioitu. Kaupunki haluaa pitää alueen mukana tulevaisuuden mahdollisuutena. Vaajasaloon pääsee tarvittaessa myös ns. pengertien kautta Ranta-Toivalasta. Asiaa tutkitaan kaupunkirakennesuunnitelman yhteydessä.

Osa laajenemissuunnista on esitetty kulkevaksi kaupunkirakenteessa hiljaisiksi määritettyjen alueiden kautta (Päivärannasta hiljaiseksi määritellyn asuinalueen kautta Julkulan Reposaareen, sekä Neulaniemen kärjestä hiljaisen luontoalueen kautta Laivonsaareen). Laivon mahdollisuuksia on tutkittu jo 1990-luvulla, pidemmän aikajänteen mahdollisuutena se tulee säilyttää.

Kuopion kaupunki on maltillisesti hankkinut maata Ranta-Toivalasta. Puolustusvoimien vyöhyke ja puolustusvoimien toiminnan asettamat rajoitteet muovaavat rakentamismahdollisuuksia alueella merkittävästi. Puolustusvoimien suojavyöhyke, joka ulottuu Siilinjärveltä kaupungin ruutukaavakeskustaan asti nykyisessä kaavassa, on vahvistettu maakuntakaavan 1. vaiheen päivityksessä 19.11.2018. Maakuntakaavassa osoitettu lentomeluvaraus vaikuttaa rakennuspaikkojen (sekä pysyvä asuminen että lomarakentaminen) sijoittamiseen merkittävästi.

Sotilasilmailun tilapäisen lentopaikkojen suojavyöhyke sv-6 (säde 12 km, Vieremä, Tervo, Siilinjärvi-Kuopio Varkaus-Joroinen)

Merkinnällä osoitetaan alueita, joiden käyttöä on lähellä sijaitsevan vaaraa tai huomattavaa häiriötä aiheuttavan toiminnan vuoksi rajoitettava.

Suunnittelumääräys:

Alueen suunnittelussa tulee ottaa huomioon sotilasilmailun tilapäisestä lentopaikasta johtuvat maankäytön rajoitukset. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja luvituksessa on pyydettävä puolustusvoimien lausunto sekä ilmailulain mukainen lausunto suunnitelmista, joissa alueelle sallitaan yli 30 m korkea rakennus tai rakennelma.

Elinkeinot ja liikenne

Kaupunki kokee tärkeänä, että satamaan johtava yhteysrata merkitään maakuntakaavaan.

Maakuntakaavan tulisi antaa Kuopion kaupungille tilaa reagoida tarvittaessa muutoksiin yleis- ja asemakaavoitusta laadittaessa.

Maakuntakaavan vaihtoehtoissa ei ole esitetty Kuopion alueelle työpaikkojen laajenemissuuntia, mikä on ristiriidassa kaupungin kasvustrategian kanssa.

Kyvykkään uudistujan vaihtoehdossa Savilahden alueelle esitetty alueen laajenemismerkintä nuolella kuvaa hyvin alueen kehittymistä. Kuitenkin alueen työpaikka-alueen summittainen rajausta tulisi laajentaa pohjoisemmaksi, kyseessä on kuitenkin asumisen ja työssäkäynnin hybridialue.

Siikaniemen alueella oleva työpaikka-alue merkintä tulisi suunnata kohti tulevaisuutta. Osa alueesta on jo saatu muutettua palvelemaan matkailua ja vapaa-aikaa.

Kyvykkäässä uudistujassa on esitetty kiertotalouden kehittämisvyöhyke Hepomäessä: alue on erittäin potentiaalinen alue maakunnallisesti, tulijoita alueelle olisi jo useampikin.

Itä-Suomen yhdistettyjen kuljetusten terminaali on merkitty molempiin kaavavaihtoehtoihin samalla LM-merkinnällä Matkuksen alueelle. Kuopion kaupunki selvittää edelleen sopivaa sijaintia toiminnalle alueeltaan. Samassa yhteydessä tarkennetaan arviot hankkeen kustannuksista ja tutkitaan yhdistettyihin kuljetuksiin kohdistuva nykyinen kysyntä. Samalla ratkaistaan tulisiko logistiikka-alue merkintä sijoittaa vaihtoehtoisesti Hiltulanlahteen, vanhan vt 5:n varrelle, jonne on suunnitteilla logistiikkatoimintaa lupaprosessien kautta. Kyvykkäässä uudistujassa on nostettu Kurkimäen terminaali alueelle johtava yhdystie, tie 5490 esille, mikä on kaupungin näkökulmasta erittäin tärkeää alueen elinkeinojen kannalta (erityisesti maa- ja metsätalous, puuteollisuus). Kuopion alueella muut em vaihtoehdossa esitetyt yhteystiet (5550 ja 5370) ovat myös merkittäviä mm. matkailun kannalta.

Matkailu

Tahko

Tahkon matkailualueen rinteet on esitetty kummassakin kaavavaihtoehdossa kirkkaan vihreällä aluemerkinällä. Kaavamerkinän voidaan tulkita viittaavan matkailutoimintojen sijaan maa- ja metsätalousvaltaiseen alueeseen, jolla on erityisiä ympäristöarvoja. Merkintöjen selityksessä on kirjattu: *Merkinnällä osoitetaan ne kallio- ja harjualueet, joilla on maanainelain 3 §:n tarkoittamia arvoja. Suunnittelumääräykset: Alueen maankäyttöä suunniteltaessa on maa- ja metsätalouden ohella erityisesti otettava huomioon alueen maisemalliset arvot ja harju-, moreeni- tai kallio- muodostuman luonteenomaiset piirteet, ympäröivä vesistö tai kulttuuri- maisema sekä pohjaveden suojelu.*

Suunnittelumääräykseen olisi lisättävä täydennys, jolla mahdollistetaan matkailualueen monipuolinen kehittäminen.

Rohkean kasvajan Tahkon alueelle merkitty MU-alue tulee täsmentää sisällöltään, jotta se ottaa Tahkon matkailualueen kehitystä riittävästi huomioon, mahdollisesti myös etelämmäksi, Nipasen suuntaan. Vaihtoehtoisesti Nipasen merkintä voisi olla symbolimerkinällä (Matkailun vetovoimakohde), koska alueella on mahdollisuus hyödyntää Syväri-järveä osana matkailua.

Selostuksessa on kirjattu Rohkean kasvajan vaihtoehdon kohdalla, että Tahkon alueelta länteen osoitetaan matkailutoimintojen laajenemissuuntaa. Suunnan osittava laajenemisnuoli tulee muuttaa maankäyttömuodon

mukaisesti keltaiseksi. Laajenemisnuolen suunnittelumääräys on sisällöltään hyväksyttävä.

Puijo

Puijolle on osoitettu matkailun kohdemerkintä, mikä tukee alueen kehittämistä. Matkailualueen tarkentuneen suunnittelun yhteydessä on arvioitu myös kehittämistoimien vaikutuksia.

Koko Puijon alueelle on myös osoitettu viheryhteys-merkintä. Alueeseen kohdistuvan käyttöpaineen vuoksi on tiedostettu tarve alueen yleiskaavan tarkistamiselle.

Viherverkosto ja luonnon monimuotoisuus

Suunnittelumääräys: Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on osoitettava maakuntakaavaan merkittyjen ulkoilureittien jatkuvuus taajamatoimintojen alueella. Alueen käytön suunnittelussa on säilytettävä riittävät virkistys- ja viheryhteydet eri viheralueiden välillä.

Molemmissa vaihtoehtoissa on pyritty nostamaan esille maakunnallisen virkistysalueverkoston ja ekologiseen verkoston kannalta tärkeimpiä viheryhteyksiä sekä alueet, joilla viheryhteyden turvaaminen on osa toimintojen yhteensovittamista.

Luonnonsuojelukohteiden esittämisen logiikka tulee tarkistaa. Erityissuojeltavan lajin pinta-alallisesti pieni (alle 1ha) kohde keskeisellä kaupunki-alueella on nostettu symbolimerkinnällä esille (Matkusjärvien välisellä alueella), kun puolestaan yksityiselle maalle perustettu, isojakin maa-alueita käsittävä kokonaisuus on jäänyt merkitsemättä (Suovu-Palosen alueella, Pieni Palosen ja Lammasjärven väli, koko yli 100 ha).

Kyvykkään uudistujan vaihtoehdossa viherverkoston esittäminen ja luontomatkailu painottuu. Toisaalta kehittämisperiaatteet tässä samaisessa vaihtoehdossa kuvaavat paremmin maakunnan osa-alueiden erilaisuutta.

Konsultit olivat arvioissaan löytäneet "Kyvykkäästä uudistujasta" enemmän positiivisia seikkoja, tosin kaikkia konsulttien esittämiä miinuksia tai plussia ei tunnisteta aivan samoin kaavoituksessa. Vaikutukset ilmastonmuutokseen oli tässä vaihtoehdossa arvioitu paljon paremmin huomioon otetuiksi. Tavoite huolehtia monimuotoisuuden ja metsätalouden tasapainosta on hyvä, tosin määrittämisen välineet ja mittaristo vaativat tarkempaa suunnittelua, jotta ne saadaan toteutumaan maakuntatasolla vertailukelpoisesti.

Kulttuuriympäristö

Kaupunki on toiminut Pohjois-Savon liiton kanssa yhteistyössä valtakunnallisten maisema-alueiden päivitystyössä, niihin ei ole kommentoitavaa.

Kuopion kaupunki on halunnut osaltaan auttaa maakunnan liittoa suunnittelutyön tiedottamisessa ja siksi lähestyi kirjeitse alueellaan niitä kiinteistönomistajia / vuokralaisia, joiden kohteet on kulttuuriympäristön selvitysten yhteydessä ehdotettu maakunnallisesti arvokkaiksi kohteiksi. Kohteiden omistajat ovat lausuneet omasta puolestaan kaavan laatijalle.

Kaavaselostuksessa on mainittu kaavatyön neuvottelussa esille tullut mahdollinen tarve muuttaa merkintöjä modernin rakennuskannan arvotuissa kohteissa, H-talon tapauksessa. Kaupungilla on samaan aikaan vi-

reillä keskustan alueen asema- ja osayleiskaava. Kaupunki on käynyt monialaisia keskusteluja kohteista. Erityisesti esille on noussut tarve torin ympäristön kehittämiseen ja keskustan vetovoiman vahvistamiseen. Maakuntakaavaluonnoksessa esitetty Kuopion torin länsilaidan aluerajaus sisältää useita kohteita, joista pohdinnoissa merkittävimmiksi keskeisen sijaintinsa vuoksi on noussut kokonaisuus hotelli Atlaksesta Sokoksen tavarataloon. Hotelli Atlaksen vanhimmalla osalla on voimassa olevassa yleiskaavassa suojelumerkintä ja kokonaisuuden suojelun vahvistamiseksi säilyttämistavoite tulee kohdistaa Sokoksen liikekiinteistöön. Kaupunki esittääkin, että H-talon merkintä tulee poistaa. Kiinteistön kehittäminen tapahtuu ympäristön ehdoilla, jossa huomioidaan torin ympäristön muu rakennuskanta ja Kuopion ominainen rännikatuverkosto.

Rissalan lentoaseman meluvyöhykkeet

Maakuntakaavan molempiin luonnosvaihtoehtoihin sisältyy uutena lentomelun varauma-alue Rissalan lentokentän ympäristöön. Lentomelun varauma-alueella pyritään varautumaan mahdolliseen lentomelun lisääntymiseen alueella puolustusvoimien hävittäjäkaluston uusimisen seurauksena vuoden 2025 jälkeen. Varauma-alueen määrittely on tehty varsin yleisluontoisesti ja rajausta on myös suuntaa antava. Sellaisenaan se käytännössä muodostuisi kuitenkin uudeksi kaavoitusta ja rakentamista ohjaavaksi lentokentän meluvyöhykkeeksi lähtötietojen epävarmuuksista huolimatta. Kun lentoaseman lentomeluselvitys päivitetään tarkemmin vuoden 2025 jälkeen, voi lentomelualue uudelleen muuttua. Tämä voi aiheuttaa epä johdonmukaisuutta maankäytön suunnittelussa ja rakentamisen lupamenettelyissä.

Vaihtoehtoon ve2 Rohkea kasvaja sisältyy lisäksi uutena lentokoneiden laskeutumisvyöhyke Rissalan lentokentän laskeutumislinjoille. Laskeutumisvyöhykkeellä kaavaselostuksen mukaan tulisi korostetusti ottaa huomioon uudisrakennusten ääneneristävyysvaatimukset. Laskeutumisvyöhykkeen määrittely ja rajauksen perusteet kaavaluonnosaineistosta eivät käy ilmi. Laskeutumisvyöhyke olisi osin päällekkäinen em. lentomelun varauma-alueen ja nykyisen lentomelualueen kanssa. Laskeutumisvyöhykkeen suhde näihin muihin meluvyöhykkeisiin jää osin epäselväksi ja ehkä jopa ristiriitaiseksi.

Em. perusteilla Rissalan lentoaseman lentomelu huomioon ottamista maankäytön suunnittelussa on tarpeen vielä arvioida tarkemmin myös maakuntakaavatasolla.

Hiljaiset alueet

Kaavaluonnokseen sisältyy Kuopiossa 4 hiljaista aluetta osana vihervestoa. Kuopion kaupunki on osana EU:n ympäristömeludirektiivin mukaisista viimeisintä meluselvitystä vuosina 2016-2018 kartoittanut hiljaisia taajamaympäristöjä keskeisellä kaupunkialueella ja hiljaisia luonnonalueita maaseutumaisilla alueilla. Tällaisia hiljaisia ympäristöjä Kuopiossa on tunnistettu huomattavasti laajemmin kuin maakuntakaavassa on esitetty. Kaupunki pyrkii turvaamaan näiden tunnistettujen hiljaisten alueiden säilymistä maankäytön suunnittelun keinoin ja meluntorjunnan toimintasuunnitelman avulla.

Kuopion kaupungin tilapalveluiden kommentteja nähtävillä oleviin maakuntakaavaluonnoksiin

Kaupungin omia kohteita on listalla kuusi kappaletta. Kohteet on katsottu läpi Tilapalveluiden johtoryhmässä, eikä niihin ollut huomautettavaa. Lis-

talla olleesta Linnanpelon koulusta on käyty jo aiemmin hieman keskustelua Pohjois-Savon liiton edustajien kanssa 10.12. pidetyssä yhteispalaverissa, jossa käsiteltiin modernin rakennuskannan loppuraporttia.

Vielä ei ole varmistunut, mikä rakennuksen rooli tulee jatkossa olemaan kouluverkostossa, joten olisi tärkeää, että sen suhteen olisi mahdollisuutta joustoon. Kaupunkikuvallisesti merkittävimmän, kaarevan osan ja siihen liittyvän noppamaisen osan suhteen suojelutavoitteet ovat hyväksyttäviä, mutta rakennuksen osalta tulevat ratkaisut tulevat todennäköisesti edellyttämään molempien siipiosien purkamista. Toinen niistä on alkuperäinen ja sisältää kaksi päällekkäistä, pienehköä ja matalaa liikuntasalia, jotka eivät vastaa tämän päivän toiminnallisia tavoitteita. Toinen siipiosa on rakennettu myöhemmin ja siinä on todettu laajoja sisäilmaongelmia.

Kunnallisteknisen suunnittelun kommentteja nähtävillä oleviin maakuntakaavaluonnoksiin

Nähtävänä olevassa Pohjois-Savon maakuntakaava 2040 luonnosvaihtoehtoissa on pohjavesialueille, kuten Ihalankangas, Johtenisenkangas, Ryönänkangas ja on sijoitettu toimintoja vaaleanpunaisella merkinnällä, joista ei käy kunnolla selville, mitä merkinnät tarkoittavat. Mikäli merkinnät ovat maa-ainestenottoalueita, niin ne tulisi poistaa kartasta. Maa-ainesten ottoalueita ei tulisi osoittaa pohjavesialueille, vaan pohjavesialueita tulee suojella ja säästää yhdyskuntien talousvedenhankintatarvetta varten.

Selostuksessa mainittuun Pyssymäen pohjavedenpinnan alainen soranottoon tulisi tehdä koepumppaukset ja tarvittavat tutkimukset sekä selvittää mahdollinen talousvedentarve yhdyskuntien vedenhankinnassa ennen, kun asiaa edes esitetään vaihtoehdossa 2, rohkea kasvaja.

Luonnosvaiheessa ei olla käsitelty vesihuoltoa tai sen nykytilaa. Vesihuoltoa tulee tarkastella ehdotusvaiheessa kokonaisuutena, jossa on selvitetty vesihuolto, sen nykytila ja tulevaisuuden tila, pohjavesivarojen kestävä käyttö ja pinta- ja pohjavesien hyvään tilaan pääsy maakuntatasolla sekä vesihuollon toimintavarmuus. Ehdotusvaiheessa tulee esittää mm. uudet, mahdolliset päävesijohdot, jätevesiviemärit ja laitokset. Nykytilan kartoituksessa kaupunki sitoutuu tarjoamaan apuaan ja toimittamaan hallussaan olevan, luottamuksellisen aineiston työn tueksi.

Maaomaisuuden hallintapalveluiden johtoryhmän kommentteja nähtävillä oleviin maakuntakaavaluonnoksiin

Pohjois-Savon liitto on asettanut nähtäville kaksi toisistaan poikkeavaa kaavavaihtoehtoa: VE1 Kyvykäs uudistuja ja VE2 Rohkea kasvaja. Kokonaisuutena arvioiden valmistelussa on tehty merkittävän suuri ja ansiokas työmäärä, kun eri näkökulmia on koostettu näihin kahteen eri vaihtoehtoon.

Työssä on hyvin ja laajasti käsitelty viheralueiden ja luonnon monimuotoisuuden merkitystä maakunnalle.

Yksittäisiä toimintoja ja/tai maankäyttövarauksia ajatellen kyseisiä vaihtoehtoja VE1 ja VE2 tulisi tarkastella tapauskohtaisesti periaatteella sekä/että eikä joko/tai. Molemmista esitetyistä vaihtoehtoista tulisi maakuntakaavaan ottaa parhaat elementit.

Seuraavassa joitakin huomioita esitetyistä vaihtoehtoista:

Tarkoituksenmukainen alue- ja yhdyskuntarakenne tukemaan maakunnan kasvua ja kehitystä

Pohjois-Savon maakuntakaavan tulee mahdollistaa maakunnan kasvu. **Vaihtoehdossa Rohkea kasvaja VE2 kasvun mahdollisuudet on otettu paremmin huomioon** mistä syystä kyseisen vaihtoehdon mukaisiin esityksiin tulisi maankäytöllisesti varautua. Maakuntakaavan tulee mahdollistaa etenkin vaihtoehtoisia polkuja elinkeinoelämän kehittymiseksi. Tässä perusteluja:

- Kuopio tähtää vahvaan kasvuun ja tämä heijastuu positiivisesti koko maakunnan kasvuun.
- Pohjois-Savossa on myös varauduttava hyvään kasvuun ja reiluun työpaikkakasvuun.
- Tämä rohkea kasvu ei tarkoita ilmastonmuutoksen kannalta pelkäämistään sopeutumista, vaan myös sen hillintää tavoitteena vähintään hiilineutraalisuus.
- Rohkeaan kasvuun on varauduttava maankäytöllisesti etenkin Kuopion seudulla, mutta myös maakunnan muissa kaupungeissa ja niiden ympäristössä.
- Maakunnallinen rohkea tavoite ei tarkoita pelkäämistään lähiraideliikenteen kehittämistä, vaan vahvan kasvun tavoitteeseen voidaan päästä myös nykyistä bussiliikennettä ja tieliikenteen olosuhteita kehittämällä nykyistä paremmaksi.
- Toki raideliikenteen kehittämiseen tulee myös varautua tietyiltä osin (pysäkkien mahdollistaminen ja ympäröivä maankäyttö).
- Taajamat on hyvä kuvata laajempina aluevarausmerkintöinä (ei tarkat asemakaavarajat) ja kylät ehkä pisteinä.
- Kylille ei kannata antaa maakuntakaavassa suunnittelumääräyksiä, vaan niiden suunnittelusta päätettäisiin kuntakaavoissa.
- Maakuntakaavassa ei pidä osoittaa maankäytölle kaavavaateita, vaan tarvittava kaavoitustarve ratkaistaan kuntatasolla tapauskohtaisesti.
- Kasvu tukeutuu vahvasti kaupunkeihin ja taajamiin, mutta myös vahvoja kyliä ja kyläverkostoa kehittäen. Kylät ja maaseututaajamat täydentävät kaupunkien kehitystä.

Maakuntakaavatason pitäisi olla yleispiirteinen, ei liian tarkka.

- Maakuntakaavan pitää olla mahdollistaja, eikä liian tarkkarajaisia karttoja pidä tehdä.
- Maankäytön yksityiskohdat jäsentyvät ja tutkitaan kuntakaavoissa yksityiskohtaisemmin.
- Maankäytön suunnittelussa tulisi olla erilaisia ja eritasoisia mahdollisuuksia ratkoa mm. asumisen edistämistä ja sijoittumista houkutteleville paikoille ja lähelle jo olemassa olevia palveluja maaseudulla. Joissakin tapauksissa yleiskaavaa kevyemmät ratkaisut voisivat toimia asumisen suunnittelussa (sijoitus suunnitelmat, rakennuspaikkaselvitykset yksityiselle maalle).

Kulttuuriympäristömerkinnät tulisi hyväksyä erikseen. Merkinnät pitäisi vielä laajasti arvioida ja käydä läpi perusteluineen. Onko tällainen prosessi käyty kunnissa sekä rakennusten osalta kiinteistön omistajien kanssa?

- Aineistosta on nyt vaikea saada selville, mitkä ovat muutoksia / lisäyksiä. Aineiston nykymuodossa muutokset vanhoihin merkintöihin täytyy tehdä tulkiten vertailemalla vanhaa ja uutta karttaa. Sekavuutta tuottaa myös se, että osa uusista kohteista on kohdemerkinnöillä ja osa aluerajausten sisällä. Lisäyksistä ja muutoksista olisi hyvä olla inventointiraportin lisäksi erillinen asiakirja/kartta, jossa ne on tuotu esille.
- Vanhoja kulttuuriympäristömerkintöjä olisi syytä päivittää. Mm. Itkonniemen teollisuusalueella toistuu vanha MA-merkintä liian laajana. Maakuntakaavan aluerajaus on vaikuttanut Itkonniemen osayleiskaavan suojelumerkintöihin ovitehtaan ja viereisen rakennuksen osalta. Ympäristön kehittäminen tapahtuu ovitehtaan puolella asemakaavoituksen kautta.
- Savilahdessa vanhojen rakennusten ympäristössä oleva, vanhaa rajauksen mukainen merkintä on aika laaja, rajaus tulisi tarkistaa koskemaan asuinkorttelin rajausta. Nyt rajaus menee asuinrakennuksen päältä.

Tahkon alue:

- Tarvitsemme matkailukeskusten kehittämistä.
- Tahkon matkailualueen kehittämismahdollisuudet tulee turvata VE2 Rohkea kasvaja mukaisesti. VE2 turvaa Tahkon alueen kehittymisen Pohjois-Savon tärkeimpänä matkailualueena.

Vesimatkailun kehittämisalue:

- Vesimatkailu on eräs Pohjois-Savon maakunnan ja Kuopion seudun vetovoimatekijä, mihin on panostettu viime vuosikymmeninä panostettu merkittävästi. Vesimatkailun kehittämisalueisiin tulisi lisätä Suvasveden ja Muuruveden välinen yhteys, mikä rakennettiin 2000-luvun alussa Riistavesi – Vehmersalmi venereittinä.

Moottorikelkkareitistö:

- Pohjois-Savossa on tällä hetkellä rekisteröityjä moottorikelkkoja yli 11500 joista Kuopiossa on yli 4 000. Rekisteröityjen moottorikelkkojen määrä lisääntyy koko ajan ja korona-aika on lisännyt kelkkojen määrää entisestään. Moottorikelkat ovat viime aikoina muuttuneet pääosin nelitahtisiksi ja muutos kohti sähkökelkkoja on käynnistynyt niin kuin muissakin ajoneuvoissa. Moottorikelkkailija ajaa normaalisti 50 – 300 km päivässä, eli suuri osa ajokerroista ylittää kuntarajat: moottorikelkkareitistö on maakunnallinen ja myös ylimaakunnallinen asia.
- Moottorikelkkareitistöä on Pohjois-Savossa suunniteltu ja rakennettu virallisiksi reiteiksi 2000-luvun alusta lähtien ja reittien virallistaminen etenee reittisuunnitelma kerrallaan. Reittien virallistaminen on tärkeää, koska sopimuksenvaraiset urat helposti ”katkeavat” tai muuttavat paikkaansa esim. maanomistusmuutosten seurauksena. Jatkuvista muutoksista johtuen sopimuksenvaraisen moottorikelkkauraston ylläpitäminen on äärimäiseen työlästä ja kallista, mihin ei kenelläkään ole voimavaroja pidemmällä aikavälillä.

- Moottorikelkkareitistö jakaa myös voimakkaasti mielipiteitä, mistä syystä on tärkeää, että maakunnallinen reitistö merkitään maakunta-kaavaan. Reittisuunnittelu ja virallistamisprosessi hoidetaan yhteistyössä maanomistajien kanssa, mutta maanomistajien kanssa ei tehdä varsinaisia sopimuksia, koska virallinen moottorikelkkareitti perustetaan maanmittaustoimituksessa.
- Maakuntakaavassa moottorikelkkareitin merkitseminen karttaan voi olla ja tuleekin olla viitteellistä, koska reitin tarkempi sijainti suunnitellaan erillisessä suunnitteluprosessissa yhteistyössä maanomistajien kanssa. Maakunnallisessa moottorikelkkareitistöissä on oleellista, että reitit kulkevat suurimpien kunta- ja matkailukeskusten kautta. Lisäksi on oleellista, että maakunnallisesta reitistöstä on yhteydet naapuri-maakuntien kunta- ja matkailukeskuksiin.
- Kuopion kaupungin alueelle virallistettavaa reitistöä on alustavasti tarkasteltu viikolla 6 yhdessä Pohjois-Savon liiton ja Kuopion kaupungin edustajien kesken. Pidetyssä neuvottelussa sovittiin, että reitistösuunnittelija ja maakuntakaavan valmistelija pitävät vielä tarkentavan neuvottelun virallistettavaksi suunnitellun reitistön osalta.

Nyt nähtävillä olevissa maakuntakaavavaihtoehdoissa on luonnosteltu ulkoilu- ja moottorikelkkareitistöt niin, että ne ikään kuin sulkisivat toisensa pois. Oleellisempaa olisi, että reitistöt katsottaisiin toisiaan tukevana/täydentävinä reittivaihtoehtoina, koska molempia tarvitaan tulevaisuudessa.

Retkeilyreitistö ja luontokohteet

- Kuopion kaupungin osalta nykyisessä maakuntakaavassa osoitetut ylekkunnalliset retkeilyreitit ovat käytännössä rapistuneet vähäisen käytön vuoksi. Reitit ovat osoittautuneet patikointiin liian pitkiksi nykyisessä retkeilykulttuurissa, sillä suosituimpia ovat muutaman tunnin mittaiset rengasreitit.
- Ulkoilu- ja retkeilyreitit tulisi kuitenkin olla maakuntakaavassa ohjeellisenä, sillä pidemmät ja kuntarajat ylittävät reitit voivat tulevaisuudessa ainakin osittain toimia nopeasti kasvavan maastopyöräilyn väylinä.
- Ulkoilureitistön osalta kaupungin reittisuunnittelija pyrkii yhdessä maakuntaliiton valmistelijan kanssa hahmottamaan keskeisimmät Kuopion reittiyhteystarpeet aiempien ulkoilureittihankkeiden aineistojen pohjalta.
- Maakuntakaavassa osoitettavien retkeilyreittien olisi ensisijaisesti hyödynnettävä maisema- ja luontokohteita.
- Tarvitsemme luontomatkailun kehittämistä.
- Virkistykseen ja retkeilyyn käytettävien alueiden riittävyys pitää turvata.
- Luonnon monimuotoisuus on huomioitu hyvin. Merkintöjen lisäyksissä ja muutoksissa pitää kuulla maanomistajia.

Vaikutusten arviointi

-

Esitys

Kaupunginhallitukselle esitetään, että se hyväksyy oheisen lausunnon ohjeistamaan maakuntakaavan luonnosvaihtoehtojen jatkokehittämistä.

Valmistelija
Heli Laurinen
etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

puh. +358 44 718 5430

Päätösehdotus

Kaupunginjohtaja Jarmo Pirhonen

Kaupunginhallitus hyväksyy apulaiskaupunginjohtajan esityksen.

Päätös

Yleiskaavapäällikkö Heli Laurinen oli kokouksessa kuultavana asiakohdassa. Hän poistui kokouksesta kuulemisen jälkeen.

Keskustelun kuluessa jäsen Minna Reijonen teki jäsen Mika Walliuksen kannattamana seuraavan sisältöisen muutosesityksen lausunnossa olevaan moottorikelkkareitistöä koskevaan kohtaan (kolmas ranskalainen viiva):

"Ao. kohta muutetaan kuulumaan seuraavasti: "Moottorikelkkareitistö jakaa myös voimakkaasti mielipiteitä, mistä syystä on tärkeää, että reittisuunnittelu tehdään yhteistyössä maanomistajien kanssa."

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja totesi, että on tehty kannatettu muutosehdotus, josta on äänestettävä. Puheenjohtaja ehdotti äänestettäväksi asiassa siten, että ne, jotka ovat kaupunginjohtajan tekemän ehdotuksen kannalla äänestävät JAA ja ne, jotka ovat jäsen Minna Reijosen tekemän ehdotuksen kannalla äänestävät EI. Äänestysehdotus hyväksyttiin.

Nimenhuutoäänestyksellä suoritettussa äänestyksessä annettiin 9 jaa-ääntä (Eskelinen, Koskinen, Kaartinen, Eskelinen-Fingerroos, Kantele, Kokki, Linnanmäki, Markkanen ja Niiranen) ja 2 ei-ääntä (Reijonen ja Wallius), joten kaupunginhallitus oli hyväksynyt kaupunginjohtajan tekemän päätösehdotuksen.

